

PAWEŁ LANGE

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

p.lange2599@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0632-9858>

ROLA MŁODZIEŻY W MŁODZIEŻOWYCH SODALICJACH MARIAŃSKICH

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/SPLP.2024.016>

Streszczenie

Historia Sodalicii Mariańskich rozpoczyna się w XVI wieku, w okresie burzliwych przemian ideowych i reform. Inspiracją dla tego ruchu było Towarzystwo Jezusowe założone przez św. Ignacego Loyolę. Pierwsza Sodaliczja Mariańska powstała w 1563 roku w Rzymie i szybko rozprzestrzeniła się na inne kontynenty. Dotarła także do Polski – do Braniewa, gdzie w 1571 roku utworzono pierwszą kongregację, a w kolejnych latach powołano następne w różnych polskich miastach. Mimo okresów trudności, takich jak likwidacja zakonu jezuitów czy represje PRL-u, sodalicje przetrwały i odrodziły się, szczególnie w okresie „Solidarności”. Dzisiaj Sodaliczje Mariańskie przekształciły się we Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego, kontynuując swą działalność apostolską. Działalność Sodalicii Mariańskich to historia zaangażowania w życie kościelne i społeczne oraz piękny przykład wychowywania młodzieży przez młodzież.

Słowa kluczowe: Sodaliczja Mariańska, młodzież, wychowanie, edukacja, wspólnota, rozwój

*ROLE OF YOUNG PEOPLE IN THE MARIAN YOUTH SODALITIES***Abstract**

The history of the Marian Sodalities begins in the 16th century during a period of ideological changes and reforms when a hope for the spiritual renewal of Europe was arising. The inspiration for this movement was the Society of Jesus founded by St. Ignatius of Loyola. The first Marian sodality was established in 1563 in Rome and quickly spread to other continents. In Poland the sodalities gained popularity upon the arrival of the Jesuits in 1571. The first one was established in Braniewo and subsequently more congregations were formed in various cities. Despite the periodical difficulties, such as the dissolution of the Jesuit order or the repressions by the Polish People's Republic, the sodalities endured and experienced a revival, especially during the period of the "Solidarity" movement. Today the Marian sodalities have transformed into Christian life communities and continue their apostolic work. Their history is a sign of commitment to both the Church and the society which serves as a beautiful example of young people educating the youth.

Keywords: Marian sodality, youth, upbringing, education, community, development

WSTĘP

W dzisiejszych czasach, kiedy młodzież staje się coraz bardziej niezależna i świadoma, pojawia się nowy model wychowania – wychowanie młodzieży przez młodzież. Ten model, choć niekonwencjonalny, zyskuje na popularności i uznaniu ze względu na swoje unikatowe korzyści i efekty. Wychowanie młodzieży przez młodzież nie jest zwykłym procesem nauczania. To jest ruch, który promuje wzajemne zrozumienie oraz wzrost duchowy i intelektualny wśród młodych ludzi. Jest to strategia pozwalająca młodzieży na naukę, a także rozwijanie się poprzez bezpośrednie doświadczenia i interakcje z rówieśnikami. Również wspólnoty Kościoła Katolickiego korzystały z takiego modelu wychowania, czego przykładem była Sodaliczka Mariańska. Warto przedstawić pokrótce, jakie były jej początki i skąd pojawiła się w Polsce.

1. HISTORIA SODALICJI

Europa w XVI wieku była areną burzliwych zmagających się ideowych i dalekosiężnych reform. Na tle rozkwitu humanizmu, który odsuwał Boga i religię na dalszy plan, tliła się nadzieja na duchowe odrodzenie Europy. Papieże, sobory, księża i świeccy tamtych czasów podejmowali różnorodne działania w tym kierunku. Inspiracje do katolickiej odnowy czerpano z różnych źródeł: świętych ówczesnej epoki, reformatorów, istniejących już wspólnot zakonnych oraz nowo powstających ruchów. Wśród tych ostatnich na szczególną uwagę zasługuje Towarzystwo Jezusowe, założone przez św. Ignacego Loyolę.

19 czerwca 1556 roku Jan Leunis, pochodzący z Flandrii (dzisiejszej Belgii) z Lüttich, stawiał się w Rzymie w nowicjacie. Drogę tę przemierzył pieszo, zabierając ze sobą *Officium parvum de Maria Virgine* (Godzinki). Tam został przyjęty do zakonu przez samego św. Ignacego Loyolę, który dostrzegł w nim potencjał na dobrego nauczyciela młodzieży. Już od roku 1556/57 pełnił funkcję nauczyciela w niższych klasach kolegium jezuickiego w Perugii, a w latach 1557/58 w Montepulciano. Następnie przez dwa lata uczył w Paryżu, po czym w roku 1560 powrócił do Rzymu jako nauczyciel najmłodszej, szóstej klasy Kolegium Rzymskiego. Wyróżniał się już wtedy jako doskonały wychowawca chłopców. W 1563 roku przyjął święcenia kapłańskie i jeszcze w tym samym roku, razem z 70 uczniami, założył stowarzyszenie mające na celu promowanie kultu Najświętszej Maryi Panny, co stało się początkiem Sodalicii Mariańskiej¹.

Zakładając sodalicję Jan Leunis skorzystał również z doświadczeń innego jezuitę, Sebastiana Carabasi, nauczyciela gramatyki w zakładzie naukowym jezuitów w Syrakuzach. Carabasi, chcąc uchronić młodzież od zepsucia moralnego, gromadził ją w niektórych dniach w swojej szkole, by u stóp Niepokalanej zachęcać ich do miłości i oddawania czci Matce Bożej. Po skończonych lekcjach, razem z młodymi ludźmi odmawiał modlitwy do Najświętszej Maryi Panny, wygłaszając krótką naukę. Dzięki jego działaniom uczniów wyróżniała pilność, sumienność i czystość obyczajów².

Pierwsza Sodalicia Mariańska powstała w Kolegium Rzymskim jezuitów w 1563 roku. Cel swojej pracy określiła następująco: „Przez miłość Panny Najświętszej i wierną Jej służbę dążyć do wybitnej cnoty chrześcijańskiej, aby jako hufiec Maryi dobrze zorganizowany szerzyć królestwo Jej Syna na ziemi”. Rozwój sodalicji i doskonałe wyniki pracy wychowawczej bardzo szybko skłoniły władze Towarzystwa Jezusowego do uznania jej za własne dzieło zakonu i otoczenia

¹ M. Łacek, *Powstanie Kongregacji Mariańskiej*, <https://sodalicia-marianska.manifo.com/powstanie-kongregacji-marianskej>, (26.04.2024).

² M. Łacek, *Katechizm Sodalicii Mariańskich*, Warszawa 2006, s. 4.

szczególną opieką. *Reguły* ułożone przez o. Leunisa rozesłano do wszystkich kolegiów, a prowadzenie coraz liczniej powstających sodalicji powierzono kapłanom o wybitnych uzdolnieniach pedagogicznych³.

5 grudnia 1584 roku papież Grzegorz XIII, poprzez bullę zatytułowaną *Omni-potentis Dei*, oficjalnie zatwierdził kanonicznie sodalicję rzymską, nazywaną również *Prima Primaria*. Jednocześnie nadał jej uprawnienie do afiliowania innych istniejących już sodalicji oraz tych, które miały powstać w przyszłości⁴. Papież Sykstus V poprzez wydanie dwóch bulli: *Superna dispositione* z 5 stycznia 1586 roku oraz *Romanum decet Pontificem* z 29 września 1587 roku – ponownie potwierdził status *Prima Primariae* i zezwolił na zakładanie sodalicji dla różnych grup społecznych. Papież Klemens VIII za pośrednictwem brewe z 30 sierpnia 1602 roku rozszerzył możliwość zakładania sodalicji na każdy klasztor jezuicki. Te przywileje zostały później zatwierdzone przez papieża Grzegorza XV w bulli *Alias quo* z 15 kwietnia 1621 roku⁵.

Okres ostatnich dziesięcioleci XVI i XVII wieku charakteryzował się intensywnym rozwojem ruchu sodalicyjnego. Oprócz zgromadzeń skupiających młodzież, powstawały liczne stowarzyszenia dla dorosłych. Z Europy rozprzestrzeniały się one na inne kontynenty, w tym Afrykę, Amerykę i Azję. W każdym z tych miejsc aktywnie angażowano się w propagowanie oraz obronę wiary, jak również w działania na rzecz ubogich⁶.

W roku 1773, pod presją dworów burbońskich, głównie Ludwika XV i Karola III, papież Klemens XIV zlikwidował zakon jezuitów, co spowodowało zatrzymanie działalności wielu sodalicji⁷. Pozostałe, kierowane przez byłych jezuitów, zakonnice oraz księży diecezjalnych, nadal były atakowane przez masonerię. Jednocześnie biskupi otrzymali prawo zakładania sodalicji. W 1814 roku, gdy jezuici zostali przywróceni przez papieża Piusa VII, *Prima Primaria* ponownie znalazła się pod opieką zakonu. W 1825 roku, na prośbę jezuitów o. Alojzego Fortis, papież Leon XII zgodził się na afiliowanie sodalicji założonych poza klasztorami i kościołami jezuickimi do rzymskiej *Prima Primaria*. Od tego momentu nowa Kongregacja Mariańska składała się praktycznie z dwóch oddzielnych gałęzi: sodalicji zakładanych i kierowanych przez jezuitów oraz sodalicji założonych przy innych kościołach i podlegających bezpośrednio biskupowi diecezjalnemu⁸.

W pierwszej połowie XIX wieku rozwój sodalicji mariańskich zwolnił. Natomiast ponowny wzrost aktywności nastąpił po ogłoszeniu w 1854 roku dogmatu

³ *Sodalicje w świecie*, <http://www.sodalicja.pl/strona.139732.html> (26.04.2024).

⁴ Tamże.

⁵ M. Łacek, *Powstanie Kongregacji Mariańskiej*, <https://sodalicja-marianska.manifo.com/powstanie-kongregacji-marianskej>, (26.04.2024).

⁶ *Sodalicje w świecie*, <http://www.sodalicja.pl/strona.139732.html> (26.04.2024).

⁷ Zob. Banaszak M., *Historia Kościoła Katolickiego*, t. 3*, s. 8–11.

⁸ M. Łacek, *Katechizm Sodalicji Mariańskich*, s. 4.

o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny, co skłoniło nowych członków do przyłączenia się do ruchu. W latach 1855–1920 corocznie do *Prima Primaria* agregowano 500 sodalicji. Sodalicje mariańskie kontynuowały walkę z masonerią również w późniejszych czasach. Papież Pius X w 1904 roku wyraził swoją nadzieję, że sodalicje mariackie przyczynią się do dobra i umocnienia Kościoła na przyszłość⁹.

W połowie XIX wieku, po ogłoszeniu dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny w roku 1854, nastąpiło ponowne, wyraźne ożywienie działalności sodalicyjnej. Wkrótce liczba sodalicji zaczęła dynamicznie rosnąć, a pojawiły się również nowe formy organizacyjne i zaczęła się rozwijać między nimi współpraca. Reguły zostały w pewnym stopniu dostosowane do nowych warunków, ale cel zgromadzeń pozostał niezmienny¹⁰.

W 1923 roku, z inicjatywy generała jezuitów o. Włodzimierza Ledóchowskiego, w Rzymie powstał Centralny Sekretariat Kongregacji Mariańskich, który miał koordynować światowy ruch sodalicji mariańskich. II wojna światowa przerwała ich dynamiczny rozwój, gdyż walczyły one w pierwszych szeregach, broniąc chrześcijańskiej Europy¹¹.

2. SODALICJE MARIAŃSKIE W POLSCE

W 1564 roku kardynał Stanisław Hozjusz, ówczesny biskup warmiński, sprowadził jezuitów do Polski, gdzie zaczęli zakładać klasztory i kolegia. Polska, w której Maryi zawsze oddawano szczególną cześć, była żyznym gruntem dla idei sodalicyjnych. Pierwsza sodalicja została ustanowiona w Braniewie, przy tamtejszym kolegium jezuickim, w 1571 roku¹². W kolejnych latach kongregacje powstawały również w innych miastach, takich jak Poznań (1574 rok), Płock (1586 rok), Kraków, Wilno, Pułtusk, Lublin, Sandomierz, Nieśwież, Elbląg, Jarosław i Kalisz¹³. W 1642 roku w Warszawie została ustanowiona Królewska Kongregacja pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Matki Chrystusa. W jej szeregach znajdowała się zarówno młodzież szkolna, jak i królowie (Zygmunt III Waza, Jan III Sobieski), hetman Czarnecki. Powstawały także sodalicje mariańskie dla szlachty i mieszczan.

⁹ Tamże.

¹⁰ *Sodalicje w świecie*, <http://www.sodalicja.pl/strona.139732.html> (26.04.2024).

¹¹ Tamże.

¹² Niektóre opracowania o początkach sodalicji mariackich w Polsce, ignorują znaczenie Braniewa i twierdzą, że pierwszą kongregacją mariańską powstałą w 1574 roku była ta w Poznaniu. Jednakże pomijają fakt historyczny, który miał miejsce w 1466 roku, kiedy to został podpisany drugi pokój toruński, w wyniku, którego Warmia została włączona do Rzeczypospolitej. Od tego momentu Braniewo, będące częścią Warmii, znajdowało się w granicach Polski.

¹³ E. Kabat, *Sodalicje Mariańskie w diecezji tarnowskiej 1893 – 1939*, Praga 1997, s. 33 – 34.

Dzięki nim Polska nie straciła swojego katolickiego charakteru. Sodalisi nie tylko inicjowali, ale także kierowali takimi dziełami, jak: Bractwo Miłosierdzia Bogarodzicy czy Skrzynka św. Mikołaja, prowadzili też bursy dla młodzieży uczącej się¹⁴.

Wiek osiemnasty, wraz z ogólnym zmniejszeniem intensywności życia religijnego, przyniósł załamanie dynamicznego rozwoju ruchu sodalicyjnego. Decydującym ciosem okazała się likwidacja zakonu jezuitów. Równoległe z zakończeniem działalności kolegiów jezuickich, sodalicje uczniowskie przestały istnieć, a te szlacheckie i mieszczańskie, które dotychczas funkcjonowały przy kościołach jezuickich, z braku kierownictwa duchowego, uległy rozpadowi lub stopniowo zanikały. Stopniowy ich powrót do życia rozpoczął się dopiero w drugiej połowie wieku XIX, najpierw na terenie zaboru austriackiego (w tzw. Galicji), później w zaborze pruskim. Najtrudniejsza sytuacja była w zaborze rosyjskim, gdzie nie-licznie powstające sodalicje musiały działać w całkowitym ukryciu¹⁵.

W trakcie pierwszej wojny światowej większość sodalicji nie tylko kontynuowała swoją działalność, ale także aktywnie uczestniczyła w różnorodnych inicjatywach charytatywno-społecznych, takich jak: opieka nad sierotami wojennymi, praca w Polskim Czerwonym Krzyżu czy prowadzenie akcji edukacyjnych dla zaniedbanej młodzieży. Powstawały też nowe zgromadzenia, głównie na obszarze Kongresówki, na przykład sodalicja uczniów w Częstochowie.

Odzyskanie niepodległości otworzyło przed sodalicjami nowe perspektywy, a zarazem stało się bodźcem do jeszcze bardziej intensywnej pracy. Jako zadanie naczelne uznano współdziałanie w „katolickim odrodzeniu Narodu”.

Druga wojna światowa przerwała normalny tryb pracy sodalicji na terenach włączonych bezpośrednio do Rzeszy Niemieckiej i do Związku Radzieckiego. W tym czasie praca sodalicyjna w Polsce została ograniczona, jednak wielu członków zgromadzeń nadal prowadziło tajne spotkania. Organizowane były rekolekcje, skupienia, a także zebrania we wnętrzu sekcji i działania charytatywne. Mimo trudności odbywały się również pielgrzymki na Jasną Górę, szczególnie dla akademików, w których to w latach 1942 i 1943 uczestniczył jako sodalis Karol Wojtyła. W tym okresie Sodalicja Mariańska Akademików wprowadziła wieczorne modlitwy do Matki Bożej, nazwane później Apelem Jasnogórskim. Wojna znacząco zmniejszyła liczbę członków sodalicji. Po wojnie na terenach włączonych do Związku Radzieckiego nie zostały one ponownie odtworzone, jednakże powstały nowe na odzyskanych ziemiach zachodnich. Zaczęto również ponownie organizować kursy sodalicyjne¹⁶.

¹⁴ M. Łacek, *Katechizm Sodalicji Mariańskich*, s. 6.

¹⁵ *Sodalicje Mariańskie w Polsce*, <http://www.sodalicja.pl/strona.139734.html> (dostęp 26.04.2024).

¹⁶ M. Łacek, *Katechizm Sodalicji Mariańskich*, s. 7.

W sierpniu 1949 roku dekret rządowy PRL nakazywał rejestrację organizacji z dokładnym spisem członków. W związku z tym, prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński, zawiesił działalność Sodalicji Mariańskiej w Polsce czasowo. W tym okresie zaczęły się także aresztowania jej moderatorów oraz członków. Wydawane były wyroki więzienia od dwóch do dwunastu lat¹⁷.

Sodalicje z niecierpliwością oczekiwały na wznowienie działalności, które nadeszło w 1980 roku, wraz z narodzeniem się „Solidarności”. Ponowne odrodzenie się Sodalicji Mariańskiej w Polsce zlecił prymas kardynał Stefan Wyszyński ówczesnemu krajowemu duszpasterzowi akademickiemu, księdzu Tadeuszowi Uszyńskiemu, i to w duchu tradycji. Rozpoczęto prace, które doprowadziły do powstania nowych stowarzyszeń. Utworzono także Krajową Konsultę służącą pomocą i informacjami dla odradzających się Sodalicji Mariańskich. Od 1982 roku zaczęto organizować Ogólnopolską Pielgrzymkę Sodalicji na Jasną Górę, w pierwszą sobotę grudnia. Podczas obrad Konferencji Episkopatu Polski na Jasnej Górze 2 maja 1996 roku, erygowano Federację Sodalicji Mariańskich w Polsce i mianowano księdza Tadeusza Uszyńskiego moderatorem Federacji. Po jego śmierci w październiku 2001 roku, nowym krajowym moderatorem został mianowany o. Mieczysław Łacek, paulin z Jasnej Góry, który pełnił funkcję moderatora Sodalicji Mariańskiej przy Jasnej Górze¹⁸.

Najwybitniejszym członkiem sodalicji w Polsce był Jan Paweł II. Karol Wojtyła został przyjęty do Sodalicji Mariańskiej 14 grudnia 1935 roku. Wkrótce został wybrany na stanowisko sekretarza, a następnie pełnił funkcję prezesa. Był nim przez dwie kadencje: od 26 kwietnia 1936 roku do 20 marca 1938 roku. W roku 1982 Ojciec Święty Jan Paweł II wyraził w rozmowie prywatnej następujące słowa: „Sodalicje posiadają specyficzny charakter różniący je od współczesnych ruchów młodzieżowych. Znam je dobrze. Przez dwa lata byłem prefektem Sodalicji Mariańskiej w Gimnazjum w Wadowicach. Sodalicja kształtuje całą osobowość człowieka. Ja zawdzięczam Sodalicji swoją maryjność”¹⁹.

3. SODALICJE MARIAŃSKIE DZISIAJ

Po II Soborze Watykańskim Sodalicje Mariańskie przeobrażały się stopniowo głównie we Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego. Celem nadrzędnym Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego jest kształtowanie życia duchowego w celu podejmowania apostołstwa z dążeniem do „większego dobra” – *Magis*. Jedynie poprzez rozwijanie i pielęgnowanie osobistej więzi z Bogiem możemy rozpoznawać Jego

¹⁷ Tamże, s. 8.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tenże, *Sodalicje Mariańskie w I połowie XX wieku*, <https://sodalicja-marianska.manifo.com/sodalicje-marianske-w-i-polowie-xx-wieku>, (26.04.2024).

wolę wobec naszego życia oraz obserwować rezultaty podejmowanych działań w codziennych jego aspektach. Podobnie jak w przypadku naszego osobistego rozeznawania, także życie wspólnoty oraz decyzje dotyczące naszych misji apostoelskich, są poddawane ciągłemu procesowi refleksji i rozeznania²⁰.

Charakterystyczną cechą Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego jest angażowanie się w apostołstwo we wszystkich obszarach życia społecznego, w Kościele, w życiu ekonomicznym, politycznym itp. Zakres i obszar zaangażowania osobistego i wspólnotowego jest nieograniczony. Zgodnie z nauką św. Ignacego koncentrujemy się na obszarach, które są najbardziej zaniedbane, opuszczone, zapomniane i odrzucane przez społeczeństwo, tam, gdzie konieczne jest obalenie struktur zniewolenia lub opresji wobec człowieka²¹.

4. ORGANIZACJA SODALICJI MARIANSKIEJ

Strukturalnie Sodalicia Marianańska jest stowarzyszeniem patronackim, w którym kluczową rolę w zarządzaniu działalnością i ustalaniu programu pełni ksiądz moderator, wyznaczany przez biskupa diecezjalnego. To on nominuje pierwszych potencjalnych kandydatów do sodalicii, organizuje wybory zarządu (konsulty) i ma ostateczny głos w kwestiach ustalania regulaminu. Tylko urząd moderatora wymaga piastowania przez osobę duchowną. Pozostałe funkcje mogą obejmować świeccy. Nie oznacza to jednak, że konsulta posiada tylko rolę doradczą; jej decyzje zawsze wymagają zatwierdzenia przez moderatora. Członkowie konsulty, w tym prefekt sodalicii, są wybierani co roku. Oprócz prefekta, w skład konsulty wchodzi: asystenci prefekta, sekretarz, skarbnik, bibliotekarz i przewodniczący kółka. Spotkania konsulty odbywają się regularnie co miesiąc. Główna działalność członków, oprócz modlitw sodalicyjnych, koncentruje się w kółkach, które również spotykają się co najmniej raz w miesiącu, chociaż mogą też spotykać się częściej²².

4.1. Moderator

Główna rola w kierowaniu Kongregacją Marianańską powierzona jest osobie duchownej, posiadającej pełną władzę nad jej zarządzaniem, zarówno w sprawach duchowych, jak i materialnych. Moderator ma być dla niej jak ojciec duchowy i duszpasterz, pobudzając członków do aktywnego zaangażowania się i podejmowania inicjatyw zgodnie z zasadami katolickimi, jednak dostosowanych do ich dojrzałości. Jego rola polega na inspirowaniu, zachęcaniu i wpływaniu na całą

²⁰ Wspólnota Życia Chrześcijańskiego w Polsce, *Kim jesteśmy?*, <https://wzch.org.pl/blog/2022/03/29/kim-jestesmy/>, (29.04.2024).

²¹ Tamże.

²² J. Majka, *Katolickie organizacje młodzieżowe*, w: *Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1832–1939*, Warszawa 1981, s. 348.

społeczność sodalicji, zarówno publicznie, jak i prywatnie, poprzez przykład i oddziaływanie. Jest on widocznym przywódcą sodalicji, ale równocześnie jej ukrytą siłą, działającą dyskretnie. Zachowuje także prawdziwą władzę, która pozwala mu interweniować w życie zgromadzenia, kierując je we właściwym kierunku. Moderator powinien zachęcać członków do regularnych praktyk religijnych, takich jak: miesięczne Komunie święte, adoracja Najświętszego Sakramentu w pierwszy piątek miesiąca, udział w procesjach Bożego Ciała i innych. Jego zadaniem jest również ożywanie i wzmacnianie spotkań towarzyskich poprzez dobrze opracowany program. Ponadto, moderator jest moralnym wsparciem sodalicji, działającym nie poprzez gwałtowne poczynania, lecz także poprzez subtelne zachowania ożywiające, nadające organizmowi ruch i zdolność do działania. Jest on ostatnią instancją, która może skutecznie rozwiązywać konflikty w sodalicji i przeciwdziałać tendencjom sprzecznym z jej duchem²³.

4.2. Zarząd

Zarząd, nazywany również wydziałem, konsultą lub radą, ma obowiązek egzekwować przestrzeganie wszystkich ustaw i uchwał ze szczególną surowością. Jego członkowie powinni całym sercem pracować na rzecz dobra sodalicji, wspierać jej rozwój oraz stanowczo bronić jej reputacji i członków. W skład zarządu powinny wchodzić osoby o nieskażonym życiu katolickim i niezłomnej wierze, które mogą służyć innym za wzór poprzez swoje postępowanie. Ponadto powinni oni cechować się roztropnością, energią i sumiennością. Zarząd ma za zadanie pobudzać aktywność sodalicji, dbać o jej rozwój zarówno zewnętrzny, jak i wewnętrzny oraz być przykładem miłości do Najświętszej Maryi Panny, gorliwości w przyjmowaniu sakramentów świętych oraz wierności w przestrzeganiu reguł²⁴.

Ogromną rolę w zarządzie pełni sekretariat Sodalicji. Osoba zainteresowana przyjęciem do niej zgłasza swoją kandydaturę pisemnie lub ustnie do sekretariatu, który dostarcza kandydatowi formularz zgłoszenia. Po wypełnieniu i podpisaniu przez niego i dwóch innych członków sodalicji, druk zwraca się do sekretariatu zbierającego niezbędne informacje na temat kandydata i osób go rekomendujących. Następnie sekretariat zebrane wiadomości przedstawia zarządowi wraz z odpowiednim wnioskiem. Zarząd pilnie rozpatruje zgłoszenie i wnioski, a sekretariat powiadamia kandydata listem poleconym o przyjęciu lub odrzuceniu jego kandydatury oraz informuje o terminie pierwszego spotkania z instruktorem. Do tego listu dołącza instrukcje dla kandydatów oraz Przewodnik Sodalicji²⁵.

²³ M. Łacek, *Organizacja Sodalicji Mariańskiej*, <https://sodalicja-marianska.manifo.com/organizacja-sodalicji-marianskiej>, (26.04.2024).

²⁴ Tamże.

²⁵ M. Łacek, *Organizacja Sodalicji Mariańskiej*.

4.2.1. Prefekt lub prezes

Prefekt (lub prezydentka) pełni funkcję przewodniczącego zarządu i reprezentuje sodalicję wobec księdza moderatora oraz księdza moderatora wobec sodalicji. Prefekt (*praefectus*) jest liderem, który kieruje działaniami innych członków zarządu. Okres urzędowania prefekta (prezydentki) jest określany przez lokalny statut każdego zgromadzenia. Zazwyczaj obowiązuje zasada, że kadencja nie przekracza trzech lat. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach moderator może zgodzić się na dłuższe pełnienie tej funkcji. Co roku część zarządu powinna ustąpić, dając szansę innym członkom na rozwinięcie swoich talentów. Sodalicje, których zarządy pozostają te same przez długi czas, zwykle tracą na dynamizmie i z czasem wygasają²⁶.

Prefekt (lub prezydentka) powinien dokładnie znać sodalicję, czuwać nad nią, pilnować jej. Ma być w jak najlepszych stosunkach z pozostałymi członkami zarządu. Ma być prawą ręką moderatora sodalicji w oddziaływaniu na całe stowarzyszenie i jego poszczególnych członków oraz z nim dochodzić do porozumienia w sprawie przewodniczenia na zebraniach. Powinien także obmyślać program posiedzeń. Podpisuje on również wszystkie dokumenty i listy. Pamięta o chorych sodalisach, o nabożeństwach żałobnych i modlitwach za zmarłych. Nie robi wszystkiego sam, lecz innych mobilizuje do pracy. Dużo się modli do Maryi, by dobrze przewodzić Jej sługom. Razem z prefektem nad sodalicją czuwają wiceprezesi (wiceprefekci). Zastępują prefekta (prezydentkę) podczas jego nieobecności. Czuwają nad rozwojem sodalicji i dopomagają prefektowi w wypełnianiu jego obowiązków²⁷.

4.2.2. Konsultorzy

Zadaniem konsultorów jest udzielanie mądrego doradztwa zarządowi. Mają oni prawo do głosu doradczego, nie tylko na oficjalnych posiedzeniach zarządu, ale również w prywatnych rozmowach, gdy zostaną zapytani przez moderatora lub prefekta. Istnieją także konsultorzy, którzy mają opiekę nad grupami sodalisów, działając jako ich przedstawiciele i opiekunowie. Zazwyczaj taki konsultor odpowiada za grupę dziewięciu sodalisów, starając się bliżej poznać ich i motywować do aktywności, dbając jednocześnie o zachowanie ducha sodalicyjnego u każdego z nich. W szkołach również funkcjonują konsultorzy, którzy mają pod swoją opieką poszczególne klasy. To oni organizują spotkania i zbiórki. Oprócz tego wybrani sodalisowie mogą być mianowani „honorowymi konsultorami”, aby w najważniejszych kwestiach korzystać z ich opinii i doradztwa²⁸.

²⁶ Tenże, *Katechizm Sodalicji Mariańskich*, Warszawa 2006, s. 23.

²⁷ Tenże, *Organizacja Sodalicji Mariańskiej*.

²⁸ Tamże.

4.2.3. Sekretarz

Sekretarz uczestniczy we wszystkich spotkaniach i sporządza protokoły, dba o archiwum sodalicii oraz starannie prowadzi dokumentację, taką jak: księgi rejestracyjne, kronika i protokoły. Ponadto zajmuje się korespondencją, którą podpisuje w porozumieniu z prefektem oraz nadzoruje dystrybucję dyplomów, medali, druków sodalicyjnych i ogłoszeń.

4.2.4. Skarbnik

Skarbnik ma za zadanie nadzorować finanse sodalicii, zarządzać nimi oraz kontrolować bieżące wydatki. Powinien również sumiennie prowadzić rejestr przychodów i rozchodów. Odpowiada także za inwentaryzację przedmiotów należących do sodalicii. Jego obowiązkiem jest wykonywanie tych zadań z zaangażowaniem, podobnie jak czyni to wierny zarządca skromnych dóbr Najświętszej Maryi Panny²⁹.

4.3. Urzędy niższe

Urzędy niższe, mimo że tak zostały nazwane, i ich role w sodalicii nie są mniej ważne. Każde zgromadzenie posiadało bibliotekarza zarządzającego biblioteką oraz zakrystianów, których zadaniem było przystrajanie kaplicy i przygotowanie wszystkiego do nabożeństw i liturgii. Sodalicje posiadały też lektora, który odczytywał lekturę duchową. Ogłaszał też co tydzień święta i uroczystości sodalicyjne.

W sodalicii istniała jeszcze funkcja zelatora, czyli kontrolera frekwencji, który zapisywał do księgi chodzących i niechodzących na zebrania oraz odnotowywał usprawiedliwienia nieobecności.

Ustawy sodalicyjne zalecały, by byli także w sodalicii tzw. wizytatorzy, którzy odwiedzają chorych sodalisów w imieniu moderatora i prefekta. Ich zadanie polegało na tym, by z chorym serdecznie porozmawiać, poinformować, co dzieje się w sodalicii.

5. FRELICHOWSKI I SODALICJA

Stefan Wincenty Frelichowski to błogosławiony Kościoła Katolickiego, pochodzący z terenów obecnie należących do diecezji toruńskiej, w której pamięć o nim jest wyjątkowo żywa. Frelichowski jest znany w Polsce jako patron harcerzy, dlatego źródła jego pomysłów wychowawczych szuka się w ideach harcerskich. Jednak Stefan Wincenty był członkiem gimnazjalnej sodalicii. Został również jej prezesem. Wiązało się to z przewodniczeniem spotkaniom, wygłaszaniem pouczeń i troską o całą wspólnotę. W *Pamiętniku Wicka* znajdujemy dwa fragmenty o soda-

²⁹ Zob. M. Łacek, *Organizacja Sodalicii Mariańskiej*.

licjach. Sam Stefan Wincenty definiuje cel sodalicii, pisząc pod datą 15 lutego 1931 roku: „Przez uświęcenie siebie samego uświęcić stany i przez stany społeczeństwo.³⁰” Kiedy miał niespełna 17 lat został wybrany na stanowisko prezydenta sodalicii. Przyjęcie tej roli nie budziło w nim takiego niepokoju, jak nowe obowiązki w harcerstwie. Dlaczego? Prawdopodobnie przeczuwał, że będzie mu łatwiej w sodalicii, w której był bardziej pewny siebie. W tej społeczności spotykał ludzi, którzy, podobnie jak on, poszukiwali czegoś więcej w sferze życia religijnego. Czuł się w tym środowisku komfortowo³¹. Od 19 stycznia 1930 roku pełnił funkcję prezesa. W swoim *Dzienniku*, pod datą 10 lutego tegoż roku, wyraził bardzo interesujące myśli:

„Wszystkich spraw jeszcze nie przejrzałem. [...]. Co do członków Sodalicii, to muszę się z nimi więcej zbratać, tak jak w drużynie. Mam bowiem w sodalicii takich, do których zaledwie gadam słówko”³².

Z powyższej wypowiedzi wynika także, że Frelichowski chciał stworzyć z sodalicii wspólnotę. Drogą do tego było budowanie relacji z poszczególnymi członkami.

Dzięki formacji w Sodalicii Mariańskiej młody Frelichowski rozwinął i pogłębił duchowość eucharystyczną i maryjną. Stawał się świadomym i odpowiedzialnym katolikiem rozumiejącym podstawy wiary, które, co najważniejsze, umiał stosować w swoim życiu. Przez sprawowaną funkcję poddana próbie była jego odpowiedzialność i wiedza. Tam uczył się również głosić swoje pierwsze katechezy. Starał się też tworzyć i wzmacniać relacje międzyludzkie. Można przypuszczać, że tak jak święty Jan Paweł II, Frelichowski zawdzięcza Sodalicii Mariańskiej swoją cześć i zaufanie Matce Bożej.

6. PODSUMOWANIE

Sodalicje Mariańskie odgrywały istotną rolę w wychowaniu młodzieży, zarówno w Polsce, jak i na całym świecie. Ich wpływ na formowanie chrześcijańskich wartości i moralności wśród młodych ludzi był nieoceniony. Po pierwsze, zapewniały młodzieży miejsce, gdzie mogli rozwijać swoją duchowość i pogłębiać swoją więź z Maryją poprzez modlitwę i oddanie Matce Bożej. To otoczenie sprzyjało kształtowaniu się silnej więzi z wiarą oraz poczuciu przynależności do wspólnoty katolickiej. Po drugie, promowały cnoty chrześcijańskie i duchowe ideały, takie jak: miłość, współczucie, pokora i służba bliźniemu. Poprzez prak-

³⁰ Błogosławiony ks. Stefan Wincenty Frelichowski, *Pamiętnik*, Toruń 2003, s. 32. (dalej: *Pamiętnik*).

³¹ W. Rozyrkowski, *Ks. Stefan Wincenty Frelichowski – przyczynek do charakterystyki życia wewnętrznego błogosławionego*, w: *20 lat w służbie Diecezji Toruńskiej. Kościół w służbie Bogu i człowiekowi*, red. D. Zagórski, K. Ż. Szytył, Toruń 2012, s. 199–200.

³² *Pamiętnik*, s. 24–25.

tykowanie tych cnót oraz aktywne uczestnictwo w działalności charytatywnej, młodzi ludzie zdobywali wartościowe doświadczenia w budowaniu lepszego społeczeństwa opartego na miłości i solidarności. Po trzecie, oferowały młodzieży możliwość zaangażowania się w różnorodne inicjatywy społeczne, edukacyjne i ewangelizacyjne. Dzięki temu młodzi ludzie uczestniczyli w aktywny sposób w życiu kościelnym i społecznym, rozwijając swoje umiejętności przywódcze, organizacyjne oraz interpersonalne. Ostatecznie, poprzez wspólną modlitwę, pracę nad sobą i służbę innym, Sodalicje Mariańskie stwarzały dla młodzieży inspirujące środowisko, które pomagało im stawać się lepszymi chrześcijanami i odpowiedzialnymi obywatelami. Ich wpływ na wychowanie młodzieży był silny i pozytywny, pozostawił trwały ślad w życiu wielu ludzi.

Bibliografia

- Banaszak M., *Historia Kościoła Katolickiego*, t. 3*, Warszawa 1991, s. 8–11.
- Frelichowski S. W., *Pamiętnik*, Toruń 2003, s. 32.
- Kabat E., *Sodalicje Mariańskie w diecezji tarnowskiej 1893 – 1939*, Praga 1997.
- Łacek M., *Katechizm Sodalicji Mariańskich*, Warszawa 2006.
- Łacek M., *Organizacja Sodalicji Mariańskiej*, <https://sodalicja-marianska.manifo.com/organizacja-sodalicji-marianskej>, (26.04.2024).
- Łacek M., *Powstanie Kongregacji Mariańskiej*, <https://sodalicja-marianska.manifo.com/powstanie-kongregacji-marianskej>, (26.04.2024).
- Majka J., *Katolickie organizacje młodzieżowe*, w: *Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1832–1939*, red., C. Strzeszewski, R. Bender, K. Turowski, Warszawa 1981, s. 348.
- Rozynkowski W., *Ks. Stefan Wincenty Frelichowski – przyczynek do charakterystyki życia wewnętrznego błogosławionego*, w: *20 lat w służbie Diecezji Toruńskiej. Kościół w służbie Bogu i człowiekowi.*, red., D. Zagórski, K. Ż. Sztylc, Toruń 2012, s. 181–218.
- Sodalicje Mariańskie w Polsce*, <http://www.sodalicja.pl/strona.139734.html> (26.04.2024).
- Sodalicje w świecie*, <http://www.sodalicja.pl/strona.139732.html> (26.04.2024).
- Wspólnota Życia Chrześcijańskiego w Polsce, Kim jesteśmy?*, <https://wzch.org.pl/blog/2022/03/29/kim-jestesmy/>, (29.04.2024).